

Implementatiewijzer Sociaal Verhaal

Kees van Haaster
Jane Spangler
Wilma Kannegieter

Hulpmiddel bij het Implementeren van
Narrativiteit in Hoger Sociaal Onderwijs en
Onderzoek

26 juni 2007

Colofon

Implementatiewijzer Sociaal Verhaal

Hulpmiddel bij het Implementeren van Narrativiteit in Hoger Sociaal Onderwijs en Onderzoek

Stichting Digitale Universiteit
Oudenoord 340, 3513 EX Utrecht
Postbus 182, 3500 AD Utrecht
Telefoon 030 - 238 8671
Fax 030 - 238 8673
e-mail buro@digijuni.nl

Auteur

Wilma Kannegieter (Hogeschool van Amsterdam)
Anja Stofberg (Hogeschool Rotterdam)
Kees van Haaster (Hogeschool Utrecht)

Copyright

Stichting Digitale Universiteit

De Creative Commons Naamsvermelding-GeenAfgeleideWerken-NietCommercieel-licentie is van toepassing op dit werk. Ga naar <http://creativecommons.org/licenses/by-nd-nc/2.0/nl/> om deze licentie te bekijken.

Datum

26 juni 2007

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Narratieve benadering in Sociale Beroepen	6
	2.1 Het nut van verhalen	6
	2.2 Narrativiteit	6
	2.3 Narratief onderzoek, de onderzoekende professional	7
3	Literatuuropdrachten	9
	3.1 Literatuuropdracht 1: Het levensverhaal als instrument in het werkveld	9
	3.2 Literatuuropdracht 2: Het analyseren van verhalen	10
	3.3 Literatuuropdracht 3: Levensverhalen als onderzoeksobject	12
4	Praktijkopdrachten	13
5	Aanvullende bronnen rond narrativiteit	17
	5.1 Inspirerende voorbeelden van verhalensites	17
	5.2 Werken met verhalen	23
	5.3 Handleidingen, methoden en onderwijsprojecten	27
	5.4 Overige informatie en bronnen op internet	30
	5.5 Literatuur over verhalen	31
	5.6 Videomateriaal	33

1 Inleiding

Deze Implementatiewijzer “Sociaal Verhaal” is in 2007 ontwikkeld in opdracht van de Digitale Universiteit (DU) en vormt een afronding van de deelprojecten Sociaal Verhaal die in 2005 en 2006 plaatsvonden. In deze deelprojecten werd een digitale didactische werkvorm beschreven en ingezet waarmee studenten Social Work verhalen van verschillende doelgroepen leren ontdekken, optekenen, (online) publiceren en onderzoeken.

De projecten leverden een aantal vooronderzoeken plus beschrijvingen van experimenten die op verschillende hogescholen zijn uitgevoerd. Als publicatieomgeving werd gebruik gemaakt van www.sociaalverhaal.nl. Daarnaast is ook gebruik gemaakt van andere websites.

Enkele honderden studenten hebben in de periode 2005-2007 met Sociaal Verhaal als didactische werkvorm/digitaal onderwijsinstrument gewerkt. Sociaal Verhaal werd voornamelijk binnen bestaande onderwijsonderdelen ingezet: als eerste kennismaking met een doelgroep (bijvoorbeeld ‘ouderen’), als verdieping van thematiek of bij het verbinden van *grote* theorieën aan de *kleine* verhalen van de straat. Ook werden eerder online gepubliceerde verhalen gebruikt als bron voor kwalitatief en thematisch onderzoek.

De doelstelling achter de projecten Sociaal Verhaal was enerzijds een vernieuwende en inspirerende didactische werkvorm aan te bieden die goed aansloot bij de behoeften van het onderwijs en anderzijds *en passant* studenten kennis te laten maken met de impact en de mogelijkheden van het publiceren en onderzoeken van verhalen via internet.

Door het werken met digitale verhalen als didactische leervorm binnen verschillende onderwijsprogramma’s, ontstond de behoefte om studenten ook explicieter kennis te laten maken met de functie, betekenis en het gebruik van verhalen en narratieve technieken in het beroep.

Deze vraag heeft geleid tot het uitwerken van deze implementatiewijzer.

De implementatiewijzer Sociaal Verhaal heeft tot doel de docent die narrativiteit als onderdeel van zijn onderwijs/curriculum wil inbouwen, lessuggesties, mogelijke leerdoelen, literatuur- en praktijkopdrachten aan de hand te doen.

De implementatiewijzer richt zich op alle opleidingen van Social Work:

- Cultureel maatschappelijke vorming (CMV)
- Maatschappelijk werk en dienstverlening (MWD)
- Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH).
- Creatieve therapie (CT)

1.1 Opbouw van de implementatiewijzer

De implementatiewijzer bestaat uit een inleiding op het onderwerp: Narratieve benadering in Sociale Beroepen Deze tekst is bedoeld als korte introductie op het onderwerp narrativiteit. In hoofdstuk 3 is de omvangrijke theorie omgewerkt tot hanteerbare leerdoelen met verwijzingen naar relevante literatuur. In hoofdstuk 4 zijn de verschillende thema’s uitwerkt als praktijkopdrachten. Hoofdstuk 5 biedt tenslotte een grote hoeveelheid (online) bronnen rond narrativiteit. Dit overzicht is een bewerking en update van een overzicht dat Anja Stofberg en Atie van Engel in 2005

samenstelden in het kader van de vooronderzoeken voor het project Sociaal Verhaal, digitale verhalen in het sociaal-agogisch onderwijs – een verkenning.

1.2 Hoe gebruik je de implementatiewijzer?

De implementatiewijzer is zo opgebouwd dat iedereen die narrativiteit als onderwerp binnen onderwijs of onderzoek wil introduceren, vrij kan putten uit het aangeboden materiaal. In principe omvat de implementatiewijzer een volledig programma rond narrativiteit, maar omdat de manier waarop programma's worden uitgewerkt en de wensen binnen de verschillende onderwijsinstellingen nogal van elkaar verschillen, is ervoor gekozen een selectie los te gebruiken onderdelen aan te bieden die flexibel ingezet kunnen worden in een specifieke context. Een opleiding kan er bijvoorbeeld voor kiezen alleen gebruik te maken van het bronmateriaal van hoofdstuk 5 of een aantal leerdoelen en bijbehorende literatuur uit hoofdstuk 3 te selecteren en hier eigen opdrachten aan te verbinden.

De verschillende leerdoelen in hoofdstukken 3 en 4 kunnen eenvoudig aan binnen de instelling gangbare competenties en competentieniveaus worden gekoppeld.

2 Narratieve benadering in Sociale Beroepen

2.1 Het nut van verhalen

Het is bekend dat mensen verhalen nodig hebben bij de ontwikkeling van identiteitsgevoelens, zowel persoonlijk als in groepen met gedeelde culturele achtergronden en overtuigingen. Het levensverhaal bijvoorbeeld kan mensen helpen zin en betekenis te geven aan gebeurtenissen. Het levensverhaal helpt verklaringen te geven en samenhang en continuïteit te vinden in het leven (Hoogenboezem, 2003). In verhalen zoeken mensen hun identificatie en verbinding met de omgeving.

Verhalen kunnen er voor zorgen dan mensen beter opgewassen zijn (*coping* genoemd in de narratieve literatuur) tegen onzekerheden, maar ook in de omgang met vrijheid (Fromm, 1999). De moderne tijd wordt gekenmerkt door vele onzekerheden. Narratieve benaderingen kunnen worden ingezet bij het zoeken naar uitwegen uit problematische onzekerheden. Het zoeken en (her-) vinden van zekerheid en erkenning van subjectieve betekenissen is in Sociale Beroepen een steeds terugkerend thema bij de begeleiding en ondersteuning van mensen in vorming, hulpverlening en therapie.

De keerzijde hiervan is dat verhalen gemakkelijk gezien kunnen worden als (absolute) antwoorden en dus als zekerheid. Het niet kunnen verdragen van veel vrijheid kan een voedingsbodem worden voor mensen met een hang naar 'sterke verhalen' (radicalisering). Verhalen zijn echter geen absolute waarheden en bieden dan ook geen zekerheid. Alleen de dialoog over verhalen en de uitwisseling tussen verschillende verhalen kunnen rust en zekerheid geven wanneer verhalen worden gebruikt om juist de dynamiek en levende twijfel te leren accepteren.

Een bijzonder aandachtspunt hierbij is het vraagstuk van 'waarheid'. De specifieke aard van de narratieve waarheid is dat die niet aan de werkelijkheid valt te toetsen. Een verhaal is de (gestolde) waarheid en werkelijkheid van de verteller binnen de kaders van de vertelling. Verhalen onttrekken zich aan objectieve toetsing buiten de narratieve omgeving. Daarmee is een verhaal een construct in de betekenis van een interpretatie van gebeurtenissen of belevenissen. Verborgen in de innerlijke logica en betekenis van een verhaal zitten waarden, gedragsnormen, aan zichzelf of anderen toegeschreven eigenschappen, toekomstverwachtingen, enzovoort. Het is de uitdaging voor sociale professionals om die verborgen elementen kenbaar en bespreekbaar te maken.

Het kan interessant zijn om in het kader van agogische dienstverlening in verhalen te zoeken naar waargenomen belangen als verklaringswaarden van gebeurtenissen of als uitingen van zelfbesef of beeldvorming van het zelf. In het besef dat waarden zelfs al kunnen veranderen door het beschrijven ervan in verhalen, zien we sterke mogelijkheden voor verandering en ontwikkeling door narratieve interventies. Het bedenken en vormgeven van eigen verhalen in beeld en geluid helpt mensen om bepaalde waarden te ontdekken en vervolgens in dialoog met toehoorders verder te ontwikkelen.

2.2 Narrativiteit

Narratief onderzoek maakt gebruik van individuele en subjectieve verslagen van gebeurtenissen en van persoonlijke getuigenissen van waarden en zingeving. In narratief onderzoek worden verschillende narratieven met elkaar geconfronteerd ten einde dialogen tot stand te brengen in de

zoektocht naar betekenissen en oplossingen voor vragen of problemen. Niet zelden worden narratieven ingezet om onderling begrip te kweken en om te komen tot consensus in kwesties met tegengestelde belangen of interesses.

Mensen beschouwen het leven als een reeks vertellingen. Vaak ervaren cliënten van Social Work de dagelijkse werkelijkheid als anekdotische verhalen met karakters, plots, beweegredenen en acties en kunnen zij moeilijk van een figuurlijke afstand naar die persoonlijke ervaringen en verhalen kijken.

Narratieven worden in hulpverlening en therapie ingezet om mensen op verhaal te brengen. Verhalen construeren en uitwisselen helpt om de verwarring waarin cliënten van therapeuten en hulpverleners kunnen verkeren, te herstellen. Dat vraagt van beroepskrachten sterke communicatieve vaardigheden en vooral voortreffelijke luistervaardigheden. Deze beroepsvaardigheden liggen aan de basis van narratief onderzoek. De belangrijkste uitdaging aan de beroepsvorming in dit opzicht lijkt het leren loskomen van de eigen historische en normatieve kaders en om 'goede verstaander' te blijven van de vaak afwijkende interpretaties en morele kaders van de ander. Empathie of meelevend begrijpen van de ander is weliswaar een belangrijke basis voor vertrouwen en *verstehung*, maar mag tegelijk het professionele oordeel en handelen niet versluieren of in de weg staan. Empathie is geen *gevoel* maar een capaciteit om in het levensverhaal van een ander rond te kunnen dwalen (zonder te verdwalen). Tegelijk vereist de narratieve competentie van de professional dat hij of zij de empathie of het gebrek daaraan en de grenzen van meelevend begrijpen herkent in anderen rondom een persoon. Juist wanneer een sociale professional voorzichtig en doelbewust opereert binnen een netwerk van sociale relaties van een cliënt is het herkennen, benoemen en gebruiken van narratieven een sterk middel om organische en veelzijdige steun te mobiliseren rondom een cliënt.

2.3 Narratief onderzoek, de onderzoekende professional

Sociale professionals zijn geneigd om ruimte te scheppen voor *ambigüiteit*: er zijn in de beroepspraktijk immers altijd meerdere interpretaties mogelijk van omstandigheden en het persoonlijke verhaal van cliënten bergt altijd dubbelzinnigheden in zich. In dialogen en in de confrontatie van verschillende verhalen over eenzelfde situatie speelt zich narratief onderzoek af. Met de toename van mobiliteit, migratie en globalisering is er sprake van een sterke kruisbestuiving tussen culturen. In de samenleving en dus ook in de sociale beroepspraktijk ervaren we deze uitwisseling soms als pijnlijk, moeilijk of confronterend. Er is behoefte aan nieuwe methoden om eigentijdse problemen op sociaal-maatschappelijk gebied op te lossen.

Praktijkgericht sociaal onderzoek beweegt zich onophoudelijk tussen de veilige wetten van *meten en weten* en de onzekerheid van *niet weten*. Meten en weten in sociale beroepen gaan over absolute waarheden: dit is goed en dat is slecht. Toch is het net zo goed nodig om onzekere fenomenen te exploreren en met een open geest paradoxen in het leven tegemoet te treden zonder direct te oordelen en te verklaren. *Niet weten* hoeft niet altijd *weten* als einddoel te hebben om bij te dragen aan kennisontwikkeling. Het accepteren van tegenstellingen en onzekerheden in getuigenissen, verhalen en interpretaties van gebeurtenissen kan als grondhouding wel leiden tot begrip en redelijkheid en van daaruit tot consensus en ontwikkeling. De sociale professional moet om kunnen gaan met tegenstellingen en daarin steeds de beste afweging maken.

Narratief onderzoek in het sociale domein strekt zich uit over meerdere terreinen van menselijke communicatie. Verhalende elementen in sociaal toegepast onderzoek gaan over:

- Maak- en ontstaansprocessen van verhalen en vertellen;
- Relaties tussen tekst, beeld en geluid;

- Optekening, transcriptie, presentatie en performance van verhalen;
- Dialogen door luisterend vertellen en vertellend luisteren;
- Inzicht in wat wel en wat niet gezegd wordt;
- Intuïtie en de crossmodale transfer tussen zintuiglijke kennis.

In de grote verhalen (Lyotard, 1988) leren mensen de centrale en gedeelde waarden en waarheden kennen, normen, regels. Lyotard pleit voor *kleine verhalen*, waarin mensen universele waarden en waarheden op het persoonlijke leven betrekken en waarin nieuwe gedeelde waarden ontstaan. De ontwikkeling van de autonomie van het 'dikke ik' (Kunneman, 2005) en de opkomst van de informatiemaatschappij vervangen de klassieke disciplinerende van universeel geldende wetten en regels. Kleine verhalen zijn groeikiemen voor grote verhalen. De westers ingestelde mens van nu gelooft meer in transformatie dan in grote verhalen en leert de chaotische werkelijkheid om hem heen te accepteren. Daarin schuilt een belangrijk aanknopingspunt voor narratieve benaderingen in het denken en doen van de moderne social worker. De toenemende behoefte aan praktijkgericht onderzoek in het sociale domein is vanuit deze gedachte verklaarbaar: we willen met toegepast onderzoek eerder begrijpen dan verklaren en eerder maatwerkoplossingen dan algemeen geldende verklaringen van wetenschappelijke aard.

3 Literaturopdrachten

Dit onderdeel van de implementatiewijzer bestaat uit een viertal literaturopdrachten. De opdrachten zijn bedoeld om aan de hand van een selectie uit de literatuur de kennis en inzicht rond narrativiteit te vergroten en vanuit zowel theoretisch als praktisch kader narrativiteit als professioneel instrument te leren kennen. De leesgedeelten bestrijken de volgende gebieden:

- gebruikte methoden in het werkveld;
- theoretisch kader voor het analyseren van levensverhalen
- onderzoek naar levensverhalen
- professionele vaardigheden voor het werken met narrativiteit

Deze gebieden zijn uitgewerkt in verschillende leerdoelen en kernbegrippen. Bij elk leerdoel zijn een of meerdere literatuurverwijzingen opgenomen waarin het onderwerp wordt behandeld. Literatuur en/of leerdoelen kunnen als startpunt dienen bij het formuleren van specifieke opdrachten of inhoudelijke structurering van hoor- of werkcolleges.

Er is gebruik gemaakt van de volgende literatuur:

Bohlmeijer, E., Mies, L., & Westerhof, G., (red.) (2007) *De betekenis van levensverhalen, theoretische beschouwingen en toepassingen in onderzoek en praktijk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Nijhof, G. (2000) *Levensverhalen, over de methode van autobiografisch onderzoek in de sociologie*. Amsterdam: Boom,

Hermans, (2006) M. *De kleine schrijfgids, adviezen voor een goede zinsbouw, woordkeuze en spelling*. Bussum: Coutinho.

3.1 Literaturopdracht 1: Het levensverhaal als instrument in het werkveld

3.1.1 De student krijgt inzicht in levensverhalen binnen de filosofie van belevingsgerichtheid (*divergerende metaforische narratieve kennis*).

(Bohlmeijer, pag. 269-280)

3.1.2 De student krijgt inzicht in de kenmerken van de vijf levensverhaalmethoden.

- Reminiscentie
- Life Review
- Autobiografie
- Life history als case study door professionals
- Narratieve coaching

(Bohlmeijer, pag. 269-280)

3.1.3 De student krijgt inzicht in de inzet van levensverhaalmethoden tegen depressie in termen van:

- de cognitieve waarde van levensverhalen voor zingeving;
- de motivationele waarde van levensverhalen voor zingeving;
- de affectieve waarde van levensverhalen voor zingeving.

(Bohlmeijer, pagina 311-322)

3.1.4 De student kan narratieve therapie beschrijven in termen van twee processen:

- Deconstructie
- Reconstructie (*re-storying*)

(Bohlmeijer, pag. 311-322)

3.1.5 De student kan de anti-depressiemethoden *Op zoek naar* en *De verhalen die wij leven* beschrijven in termen van doelgroepen, voorwaarden, werkwijzen, rollen begeleiders en effecten.

(Bohlmeijer pag. 311-322)

3.1.6 De student kan de methode *Open Kaart* beschrijven in termen van werkwijze, doelgroep, doel, verzorger, rol mantelzorgers, inzet levenslijn, uitgangpunten voor implementatie.

(Bohlmeijer pag. 401-412)

3.1.7 De student leert de succesvolle implementatie van de levensverhaalmethode analyseren in termen van:

- Strategie die in de zorgvisie vertolkt is
- Inbedding in de organisatiestructuur
- Cultuur onder medewerkers
- Levensverhaalcompetenties van begeleiders (zie ook Bohlmeijer pag. 331-347)
- Middelen
- Resultaten voor de doelgroep

(Bohlmeijer pag. 401-412)

3.1.8 De student neemt kennis van de inzet van de narratieve benadering bij buurtwerk, specifiek:

- De mogelijke effecten
- Succesfactoren
- Struikelblokken

(Bohlmeijer pag. 391-399)

3.1.9 De student neemt kennis van doelstellingen en werkwijzen van projecten voor andere doelgroepen:

- Homoseksuelen
- Mensen met Alzheimer's (Levenslijnspeel)
- Mensen met verstandelijke beperking

(Bohlmeijer pag. 203-105)

3.2 Literatuuropdracht 2: Het analyseren van verhalen

3.2.1 De student leert de zienswijze van het levensverhaal als constructie kennen in termen van:

- De interpretatie van gebeurtenissen
- De selectie van gebeurtenissen
- De generalisatie van gebeurtenissen

(Bohlmeijer pag.46-49)

3.2.2 De student kan de verteller van selectie van gebeurtenissen beschrijven in termen van:

- Het waargenomen belang voor het zelfbeeld
- Kernbegrippen van geheugenprocessen:
 - *Recency-effect*
 - *Primacy-effect*
 - *Attributional shift*
- Ontwikkelingsstadia:
 - *Infantiele amnesie*
 - *Developmental (of reminiscence) dump*

- Historische tijd
- Idiografische factoren

(Bohlmeijer pag.46-49)

3.2.3 De student kan het verloop van het geheugenzoekproces beschrijven in termen van de werkwijzen:

- Associatief ophalen via *ophaalaanwijzingen*
 - Strategisch ophalen
- (Bohlmeijer pag.87-88)

3.2.4 De student kan de algemene functies van het autobiografisch geheugen beschrijven op het gebied van:

- Het gevoel van identiteit en zelfcontinuïteit, de vraag "*Wie ben ik nu?*"
 - De probleemoplossende functie, in nieuwe situaties
 - De functie voor de sociale interactie
 - De emotieregulerende functie
- (Bohlmeijer pag.88-90)

3.2.5 De student krijgt inzicht in de invloed van sociale gesprekregels op de accuraatheid van herinneringen.

(Bohlmeijer pag.88-90)

3.2.6 De student kan de theorie van het herinneren omschrijven in termen van de kernbegrippen:

- Het autobiografisch kennisbestand
 - Het conceptuele zelf
 - De episodische opslag
 - Het uitvoerende zelf
- (Bohlmeijer pag.90-92)

3.2.7 De student kan omschrijven hoe het geheugensysteem van het kind ontwikkelt in termen van de voorwaarden die nodig zijn voor het plaatsnemen van het zelf in de tijd.

(Bohlmeijer pag.92-94)

3.2.8 De student krijgt inzicht in de invloed van leeftijd op de positiviteit/negativiteit van herinneringen.

(Bohlmeijer pag.94-96)

3.2.9 De student krijgt inzicht in de invloed van het cultureel-bepaalde levensdraaiboek (life-script).

(Bohlmeijer pag.94-96)

3.2.10 De student krijgt inzicht in de theorie van interpretatiewijzen die uitgaat van het vertoog.

(Bohlmeijer pag.147)

3.2.11 De student krijgt inzicht in de betekenis van het levensverhalenkenmerk "actueel".

(Bohlmeijer pag.147)

3.2.12 De student krijgt inzicht in narratieve herstructurering in termen van de kernbegrippen:

- stagnatie
- amputatie
- integratie

(Bohlmeijer pag.45-57)

3.3 Literatuuropdracht 3: Levensverhalen als onderzoeksobject

3.3.1 De student krijgt inzicht in de mogelijkheden voor onderzoek van levensverhalen op het gebied van:

- vertogenonderzoeken
- onderzoek naar vertoonde zelfbeelden
- onderzoek naar "*morele carrière*"
- onderzoek naar hedendaagse doorwerking van gebeurtenissen uit het verleden (Nijhof pag. 65-72)
- de herkenning van heterogeniteit, niet kunstmatige beperkingen opleggen binnen sociologische begrippen
- de vermindering van het risico van naturalisering (gezin als "*ding*") (Bohlmeijer pag. 152-157)

3.3.2 De student kan het concept *grounded theory* kritisch bespreken.

(Nijhof pag. 65-72)

3.3.3 De student krijgt inzicht in de beperkingen voor onderzoek van levensverhalen, op het gebied van:

- getrouw en onbemiddeld beeld van de werkelijkheid
- contextgebonden verhalen
- kunstmatige karakter zonder maatschappelijke functie
- Bourdieu's "*biografische illusie*" versus discursieve betekenis van het verhaal.
- de remmingen van de verteller
- de invloed van sociale wenselijkheid/rechtvaardigingswens
- selectief vertellen
- het beantwoorden aan een vooraf opgestelde vraagstelling
- theoriegebonden analyse

(Nijhof pag. 65-72)

3.4 Literatuuropdracht 4: technieken en vaardigheden in het professioneel werken met levensverhalen.

3.4.1 Interviewtechniek: De student krijgt inzicht in de techniek van het interview, in concreto op het gebied van:

- de inleiding van het autobiografisch interview
- het autobiografisch interview
- de nazorg bij het autobiografisch interview (Nijhof pag. 84-91)
- de coachende gespreksmethode

(Bohlmeijer pag. 331-347)

3.4.2 Schrijftechniek: De student leert enkele basisvaardigheden voor het schrijven van heldere, boeiende verhalen op het gebied van zinsbouw en woordgebruik.

(Hermans, pag. 11-34)

3.4.3 Onderzoeksanalyse: de student krijgt inzicht in enkele mogelijkheden van onderzoeksanalyse van levensverhalen op het gebied van:

- De vier *hermeneutische vragen* aan de hand waarvan drijfveren van de verteller achterhaald worden.
- De invloed van het gebruik van metaforen op het verhaal.

(Bohlmeijer pag. 331-347)

4 Praktijkopdrachten

Praktijkopdrachten in deze implementatiewijzer zijn bedoeld als richtingwijzer naar een op de eigen situatie toegesneden onderwijsopdracht binnen een onderwijseenheid of module en curriculum. De opdracht kan naar eigen wensen worden ingeperkt, uitgebreid of gecombineerd met andere studieopdrachten.

Praktijkopdracht 1: Verken het begrip Narrativiteit
Bedoeling: De student begrijpt en verwoordt of verbeeldt wat met narrativiteit bedoeld wordt en demonstreert zijn/haar kennis van één deelgebied van narratief onderzoek met een praktijkvoorbeeld.
Uitwerking: De student beschrijft vanuit gegeven vaktheoretisch kader het begrip narrativiteit en narratieve benaderingen in sociaal praktijkonderzoek. De student onderzoekt vanuit een gegeven evaluatiemodel een praktijkvoorbeeld van een narratieve benadering die geleid heeft tot een duidelijk eindresultaat. De student presenteert de eigen bevindingen aan de andere studenten op een verhalende manier en onderbouwt de presentatie vanuit literatuur over storytelling.
Resultaat: Verschillende beschrijvingen van succesvolle narratieve onderzoekspraktijken in het sociale domein.

Praktijkopdracht 2: Oefening in biografisch narratief onderzoek
Bedoeling: De student demonstreert de vaardigheid om met elementen van biografisch narratief onderzoek een momentopname te schetsen van de eigen ontwikkeling.
Uitwerking: De student krijgt theoretische en instrumentele kaders voor de beschrijving van het eigen levensverhaal over een bepaalde tijdsspanne. Op basis van een gericht aantal existentiële vragen over ontwikkelen en veranderen, beschrijft de student een periode in zijn/haar leven. In een verwerkingsfase wordt vanuit reflectie en analyse bestudeerd wat de eigen ervaring kan betekenen voor de beroepspraktijk. Het eigen biografische product wordt door elke student onderbouwd vanuit een zelf gekozen narratieve benadering uit de beroepspraktijk. Elke student presenteert zijn eigen digitale vertelling aan een grotere studiegroep en licht deze toe. Er kan gewerkt worden met een vorm van jurering. De bedoeling is dat maximale feedback wordt verkregen op inhoud en vormgeving.
Resultaat: Vanuit eigen ervaring met biografisch narratief onderzoek is een link gelegd met een narratieve onderzoeksbenadering in de beroepspraktijk.

<p>Praktijkopdracht 3: Training: 'De juiste woorden'</p>
<p>Bedoeling: Onderzoeksdocenten stellen in samenwerking met specialisten (schrijvers, dichters, taalkundigen, auteurs) een training op die gericht is op bewustmaking van taalmogelijkheden en het vergroten van toepassingsvaardigheden creatief taalgebruik voor verhalen en vertellen. Een taaltraining waarin de student oefent met creatief taalgebruik in teksten en verhalen en met orale en auditieve verteltechnieken.</p>
<p>Uitwerking: De kracht van tekst en taal voor narratieve benaderingen wordt onderzocht in een specifieke training, als onderdeel van onderzoeksvaardigheden. De training richt zich niet alleen op verhalen en vertellen maar ook op technieken van interview en dialoog, wat essentiële onderdelen zijn van narratieve benaderingen. Het eindresultaat van de training is een vertelevenement waar studenten demonstreren welke technieken zij hebben geleerd en geoefend. Er wordt gewerkt met zelf geschreven teksten, verhalen, gedichten, monologen en dialogen.</p>
<p>Resultaat: Een vertelevenement waar studenten demonstreren wat zij hebben geleerd op het gebied van creatief schrijven en van orale en auditieve verteltechnieken.</p>

<p>Praktijkopdracht 4: Werkveldverkenning</p>
<p>Bedoeling: De student heeft elementaire kennis en ervaring met kleinschalige deelonderzoeken met een accent op beleving en betekenis.</p>
<p>Uitwerking:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het publiceren van verhalen van mensen uit de sociale praktijk. Op de website www.sociaalverhaal.nl vind je alle benodigde informatie om studenten in de sociale praktijk verhalen te laten optekenen. Na een training over interviewtechnieken kunnen studenten via een gegeven of gezamenlijk ontwikkeld praktisch format half open interviews houden met leden van een doelgroep, bijvoorbeeld ouderen of beroepskrachten. Als onderdeel van de interviewtechniek kunnen bepaalde hulpmiddelen, zoals een levensloopgrafiek of tijdlijn, worden gebruikt. Het plaatsen van de verhalen op deze site wordt ondersteund door een handleiding en door de makers van Sociaal Verhaal (zie de link <i>credits</i> op de site) 2. Het maken van een digitale vertelling over een persoon, een omgeving, een culturele achtergrond, een buurt, een dorp of stad, enz. Op de site www.kleineverhalen.hu.nl en in het bijbehorende boek is voldoende materiaal te vinden voor studenten om hier zelfstandig uit te komen. Belangrijk is dat de dialogische ruimte voldoende wordt benut en dat er een brug geslagen wordt naar de beroepspraktijk voor wat betreft medium zowel als inhoud. 3. Het maken van een cliëntportret (zie www.portrettensocialwork.hu.nl). Studenten onderzoeken in kleine groep een doelgroep of cliëntengroep uit een van de werkvelden volgens gegeven richtlijnen. De onderzoeksresultaten worden gebruikt als bron voor de samenstelling van een diaserie van maximaal 30 PowerPoint dia's en een databestand van relevante bronnen, vakliteratuur, praktijkinstellingen en Internetsites. Op genoemde website zijn voorbeelden te vinden.
<p>Resultaat: De verschillende narratieve benaderingen van cliënten, professionals en studenten uit deze opdracht kunnen tijdens een manifestatie worden gepresenteerd, bediscussieerd en eventueel worden gejureerd.</p>

Praktijkopdracht 5: Narratief onderzoek onder de loep
Bedoeling: De student maakt kennis met bestaand narratief onderzoek en de resultaten daarvan.
Uitwerking: <ol style="list-style-type: none"> 1. De student kiest in overleg met onderzoeksbegeleider en studiegenoten een praktijkvoorbeeld van lopend of uitgevoerd narratief onderzoek. 2. De student vraagt de onderzoeksopzet en (voorlopige) onderzoeksresultaten op. 3. De student bestudeert en analyseert de opzet en resultaten aan de hand van vakliteratuur op het gebied van beschrijvend onderzoek. 4. De uitkomst van deze analyse wordt beschreven in een zelf te ontwerpen onderzoeksmatrix, waarin de verwijzing naar onderbouwende vakliteratuur duidelijk naar voren komt. 5. De student presenteert en verantwoordt de uitgewerkte onderzoeksmatrix.
Resultaat: Studenten hebben een eigen onderzoeksmatrix gepresenteerd en verantwoord, welke is opgezet naar aanleiding van de analyse van een bestaand narratief onderzoek.

Praktijkopdracht 6: Net zoals toen, maar dan anders...
Bedoeling: Op basis van de analyse van een al uitgevoerd klein narratief onderzoek voert de student een het onderzoek opnieuw uit in een nieuwe context en brengt al doende een verbetering aan. Een dergelijk onderzoeksproject vraagt meer tijd en aandacht dan enkele losse oefeningen en past daarom goed als summatieve toets aan het einde van de hoofdfase bijvoorbeeld.
Uitwerking: Onderstaande opdrachten kunnen als losse onderdelen worden uitgevoerd. <ol style="list-style-type: none"> 1. De student kiest in een studiegroep een bestaand en uitgevoerd narratief onderzoek. Het kan gaan om het optekenen van verhalen in een bepaalde beroepscontext, om bijvoorbeeld een verhalenproject met ouderen, om belevingsgericht onderzoek onder jongeren of een andere doelgroep. Belangrijk is in dit kader dat het praktijkonderzoek klein en overzichtelijk is. 2. De student bestudeert en analyseert dit onderzoek nauwkeurig aan de hand van een aantal criteria uit de onderzoeksliteratuur. Dit mondt uit in een overzichtelijk onderzoeksplan, achteraf over het onderzochte project. 3. De student ontwerpt een onderzoek op dezelfde manier als het onderzochte voorbeeld voor een andere situatie en past het onderzoek aan op de nieuwe context. Verbeteringen en veranderingen van het oorspronkelijke onderzoek zijn mogelijk op basis van de evaluatie en analyse van het onderzochte project. Het resultaat is een onderzoeksplan voor het nieuwe project. 4. Het onderzoek wordt uitgevoerd volgens plan. 5. De resultaten worden geëvalueerd en gepresenteerd en nabesproken.

<p><i>Praktijkopdracht verdieping: Eigen onderzoek</i></p>
<p><i>Bedoeling:</i> De student voert een zelfstandig onderzoek uit over een aspect van narrativiteit als bijdrage aan de kennis- en methodiekontwikkeling.</p>
<p><i>Uitwerking:</i> De student kiest een onderwerp en voert zelfstandig een verdiepende studie hiernaar uit. Enkele mogelijke thema's voor theoretische verdieping zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het exploreren van diepte achter de oppervlaktestructuur van verhalen en vertellingen over een actueel onderwerp. Het benutten van de dialogische ruimte. - Het onderzoeken van een werkveldtoepassing of project rond levensverhalen op effectiviteit en impact voor doelgroep/cliënt, professional en instelling. - De analyse van narratieven in een bepaalde soort verhalen. Wat wordt weggelaten? Waaraan wordt aandacht besteed? Hoe worden elementen met elkaar verbonden? - Het narratief als constructie. Mensen gebruiken verhalen om gehelen van interpretaties van gebeurtenissen te construeren. Op welke manieren komen mensen door verhalen tot een gedeelde werkelijkheidsconstructie en waar ontstaan fricties tussen verschillende constructen? - In hoeverre worden verhalen gebruikt voor het aan zichzelf toeschrijven van eigenschappen, zoals dat ook gebeurt voor eigenschappen van anderen? Denk aan verhalen over helden of idolen. - Hoe komen waarden en toekomstplannen in verhalen tot uitdrukking? - Hoe kunnen verhalen bewust ingezet worden om identiteitsvragen te onderzoeken en op te lossen? - Narratieve benaderingen bij verwerking van verlies of trauma. Hoe beïnvloeden verhalen de copingstijl van een persoon? <p>De opzet, uitwerking en resultaten zijn in overeenstemming met narrativiteit: verhalend, multimediaal, beeld en geluid, meervoudig zintuiglijk.</p>
<p><i>Resultaat:</i> Er is een waardevolle studie verricht naar een deelaspect van narrativiteit in het kader van kennis- en praktijkontwikkeling.</p>

5 Aanvullende bronnen rond narrativiteit ¹

5.1 Inspirerende voorbeelden van verhalenites

360 Degrees

www.360degrees.org

Verhalenwebsite van gevangenen, verhalen over wat ze anderen hebben aangedaan. De anderen komen ook aan het woord. Met foto's (o.a. 360° panorama opnames), tijdbalk met informatie over het gevangenissysteem door de eeuwen heen.

American Life Histories

<http://lcweb2.loc.gov/ammem/ndlpedu/collections/wpa/langarts.html>

The Library of Congress is the nation's oldest federal cultural institution and serves as the research arm of the USA Congress. The collection Manuscripts from a writers' project 1936 – 1940 contains 2900 biographical interviews obtained during the Depression years of 1936-1940.

An online Anthology of American Slave Narratives

<http://xroads.virginia.edu/~HYPER/wpa/wpahome.html>

This web site of the University of Virginia (Charlottesville, USA) provides an opportunity to read a sample of narratives and to see some of the photographs taken at the time of the interviews.

An oral history of 1968

<http://www.stg.brown.edu/projects/1968/>

The Whole World Was Watching: an oral history of 1968 is a joint project between South Kingstown High School and Brown University's Scholarly Technology Group. The resource contains transcripts, audio recordings, and edited stories of a series of interviews conducted in the spring of 1998. Members of the Sophomore Class at SKHS interviewed Rhode Islanders about their recollections of the year 1968. Their stories, which include references to the Vietnam War, the struggle for Civil Rights, the Assassinations of Martin Luther King and Robert Kennedy as well as many more personal memories are a living history of one of the most tumultuous years in United States history.

Cliëntenportretten

<http://www.portretsocialwork.hu.nl>

Kennismaken met de klant. Een onderwijsmodule van de deeltijdopleiding Social Work aan de Hogeschool van Utrecht. In de module 'Kennismaken met de klant' hebben studenten in kleine werkgroepen cliëntenportretten opgesteld van elk ongeveer 30 PowerPoint dia's. De portretten zijn gebaseerd op werkelijk bestaande personen en situaties, maar anoniem verwerkt. Bovendien is er bij elk cliëntenportret een gegevensbestand gemaakt met vakliteratuur, internetsites, adressen, enz. De cliëntenportretten kunnen dienen als onderzoeksmateriaal, als bron voor het opstellen van een casus, maar uiteraard in de eerste plaats om kennis te maken met mogelijke cliënten of deelnemers uit het werkveld.

¹ Stofberg, J. & Engel, A.C. (2005) *Sociaal Verhaal – Bronnen*. Utrecht: Digitale Universiteit.

Cut-n-Paste

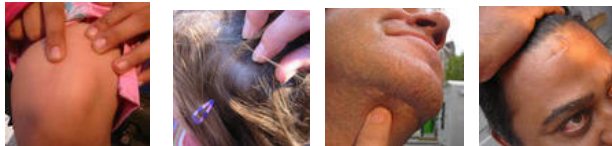
www.cut-n-paste.nl

Sinds mei 2000 werken Nathalie Faber en Carolien Euser samen onder de naam Cut-n-Paste. In opdracht of op eigen initiatief ontwikkelen en regisseren zij crossmediaprojecten, variërend van televisie, radio tot installaties op locatie.

Terugkerend thema is de communicatie van mensen binnen de digitale (mobiele) netwerksamenleving. Hoe worden relaties beïnvloed, versterkt of gefrustreerd door nieuwe communicatiemogelijkheden? Vanuit deze inhoudelijke vragen vloeit voort welk medium – of welke mix aan media- het meest geschikt is. Op de website is meer informatie te vinden over projecten en partners. Hier onder een aantal voorbeelden van crossmediaprojecten van Cut-n-paste, waarin verhalen een belangrijke rol spelen.

Cut-n-paste project Eerst Hulp bij Herinneringen

www.litteken.net

Het team van E.H.B.H. trekt erop uit met hun mobiele kliniek om littekens te onderzoeken. Dr. Ro en zuster C. hebben honderden mensen ondervraagd, de littekens gefotografeerd en de verhalen verwerkt. Bijvoorbeeld op het Rode Loperfestival in Amsterdam Oost en Watergraafsmeer en tijdens het verhalenlab van Image IC. Op de site kun je de verhalen horen door op foto's te klikken. Het littekenarchief bevat honderden foto's met verhalen. Je kunt de kliniek uitnodigen op een festival of een ander evenement.

Cut-n-paste project Teletours

<http://www.tele-tap.net/teletours/>

TeleTours is geproduceerd in het kader van het festival Motel Mozaïque (www.motelmozaïque.nl). Op vrijdag 28 en 29 maart 2003 had TeleTours unieke stadswandelingen in de aanbieding. Persoonlijke, op jouw maat toegesneden droomtours, onder leiding van Rotterdamse reisleiders. Ze namen de mensen mee naar plekken waar voor hen een speciale bekoring van uitgaat, waar een sterke emotie bij hoort, of waar een geschiedenis verborgen ligt. TeleTours verandert je blik op Rotterdam.

De reisleader droeg een mobieltje bij zich dat via een door Cut-n-Paste ontwikkeld aftapsysteem Teletap het geluid van de mobiele telefoon omzet naar een audiostream op internet, waardoor een groter publiek via deze website live mee kon luisteren met de TeleTours. Een aantal van deze tours, één tour per gids, zijn gearchiveerd en op de website gezet.

Cut-n-paste project Lovecontrol

www.lovecontrol.nl

Lovecontrol is een crossmediaproject in samenwerking met de Humanistische Omroep. Resultaat zijn 4 online documentaires over liefde en de houdbaarheid van relaties.

Gedurende een aantal maanden in 2003 konden vier openhartige dertigers gevolgd d.m.v. geluid. Op de website zijn mobiele telefoongesprekken van hen af te luisteren die in de periode juli – oktober 2003 zijn afgetapt via het aftapsysteem Teletap.

De Nederlandse Volksverhalenbank

<http://www.verhalenbank.nl/>

De Nederlandse Volksverhalenbank van het Meertensinstituut bevat momenteel 32277 verhalen. Je kunt hier zoeken naar historische en hedendaagse sprookjes, sagen, legenden, moppen, raadsels en Broodje Aap-verhalen.

De Vlaamse VolksverhalenBank

<http://www.volksverhalenbank.be/>

Op dit ogenblik bevat de Vlaamse VolksverhalenBank reeds meer dan 10000 verhalen. Omdat een digitale sagencollectie complexe zoekacties mogelijk maakt, creëert de VVB niet alleen voor het publiek, maar ook voor de wetenschappelijke volksverhaalstudie nieuwe mogelijkheden inzake historisch, thematisch en comparatief onderzoek. Sagen worden beschouwd als interessant studiemateriaal, omdat ze een unieke weerspiegeling vormen van de cultuurhistorische context en de mentaliteitsgeschiedenis.

De verhalenwebsite van Dordrecht

www.cbk.dordt.nl

De verhalenwebsite van Dordrecht, die ook werkt via een aanklikbare plattegrond van Dordrecht d.m.v. het klikken op de gekleurde stippen. Grote diversiteit aan verhalen met verrassende wendingen.

De Wereld Volksverhalen almanak

<http://www.beleven.org/verhalen/index.html>

Een onderdeel van de Stichting Beleven (voor culturele en kunstzinnige activiteiten in Arnhem e.o.). Op deze site staat een steeds groeiende verzameling verhalen uit alle streken van onze kleurrijke wereld.

Ervaringsverhalen van zelfhulpgroepen e.d.

Veel sites van patiënten- en consumentenorganisaties bevatten ervaringsverhalen van betrokkenen, hun ouders of verzorgers. Deze verhalen vormen een belangrijke bron voor herkenning door anderen en geven veel praktische informatie. Via de sites van NPCF (Nederlandse patiënten- en Consumenten Federatie, www.npcf.nl), de LOREP (de landelijke organisatie van Regionale Patiënten Consumenten Platforms (RPCP's), www.lorep.nl) en zelfhulpgroepen (bijvoorbeeld: Zelfhulpgroepen Startpagina België <http://zelfhulpgroepen.startpagina.be/> en Trefpunt Zelfhulp Vlaanderen <http://www.zelfhulp.be/index.html>) zijn veel adressen van patiënten- en consumentenorganisaties te vinden.

Hieronder enkele voorbeelden van dergelijke sites.

Ervaringen van BOSK-leden

http://www.bosk.nl/templates/mercury.asp?page_id=7274

Op deze pagina vindt u ervaringsverhalen geschreven door ouders van kinderen met een aangeboren of verworven amputatie van arm/been.

Ervaringen met drank: sterke verhalen

http://www.dekaterkomtlaten.nl/kater_verhalen.asp

Een wisselende selectie verhalen rond alcohol die worden ingezonden door bezoekers van deze site.

Ervaringen van Ouders met hoogbegaafde kinderen

http://www.hoogbegaafdvlaanderen.be/04_HB%20Thuis/ervaringen_intro.html

Enkele verhalen van hoogbegaafde kinderen. Ze worden weergegeven zoals de ouders ze zelf hebben doorgestuurd, eventueel wat ingekort en voorzien van tussentiteltjes indien dit nodig blijkt voor de vlotte leesbaarheid.

Ervaringen van PGB-houders

<http://www.pgb.nl/showpage.php?pa=181&menu=1,183>

De website van Per Saldo, de vereniging van PGB-houders, bevat naast veel informatie ook beschrijvingen van eigen ervaringen van PGB-houders.

Facing History

<http://www.facinghistory.org>

Facing History and Ourselves is based on the belief that education in a democracy must be what Alexis de Tocqueville called "an apprenticeship in liberty." Facing History helps students find meaning in the past and recognize the need for participation and responsible decision making. Via een interactieve tour rond de website ontmoet je docenten en studenten die hun verhalen vertellen over Facing history. De site neemt je mee op een ontdekkingsreis, een reis om de gruwelijkheden in de menselijke geschiedenis te onderzoeken, maar ook de meest bijzondere voorbeelden te zien van menselijke moed en medeleven.

Geheugen van Almere

www.geheugenvanalmere.nl

Het Geheugen van Almere is een levende, interactieve website met verhalen over Almere en haar bewoners. Almeeders vertellen er hun verhalen die met elkaar een veelkleurig web vormen en de vertellers en de stad met elkaar verbinden.

Geheugen van Oost

www.geheugenvanoost.nl

Op deze website vertellen bewoners van Amsterdam verhalen over hun buurt. Iedereen kan meedoen. Het Geheugen van Oost is het resultaat van een samenwerking tussen het Amsterdams Historisch Museum, Buurtonline en Xina Tekst & Support (Christina Mercken). Het Geheugen van Oost werkt samen met diverse organisaties in de buurt, waaronder de Organisatie van Marokkaanse Vrouwen in Amsterdam (OMVA), de Turkse sociaal-culturele organisatie Fetih en het kinderpersbureau. De website is gebouwd door Mediamatic.

Geheugen van West

www.geheugenvanwest.nl

Het Geheugen van West is een interactieve, cultuurhistorische website waar de bezoeker verhalen kan lezen over het leven in de Amsterdamse tuinsteden van Nieuw West (Geuzenveld Slotermeer).

Groningense verhalen - Dideldom

<http://www.dideldom.com/>

Deze site geeft schrijvers (m/v) in het Groninger dialect de mogelijkheid hun verhalen of gedichten op 'Het Internet' te publiceren.

Herinnerdingen

<http://www.herinnerdingen.nl>

Op deze website kunnen kinderen met beeld en geluid een digitaal monument van herinneringen maken voor iemand die overleden is. Daarnaast kunnen kinderen reageren op de monumentjes van andere kinderen. De redactie is in handen van Stichting achter de Regenboog.

Het huis van mijn grootmoeder

<http://www.grootmoeders.nl>

Op deze website kan iedereen impressies plaatsen over zijn of haar grootmoeder. Dat kan door een verhaal schrijven, maar er is ook ruimte voor een foto of tekening, of een 'ingescand voorwerp', een stukje landkaart en een foto van de auteur. Het project vond een warm onthaal op de Amsterdamse Montessori scholen.

De website is nog in ontwikkeling. Het project is ontwikkeld door Maarten van der Burg (HvA, Instituut Interactieve Media). Meer informatie:

http://www.cop.hva.nl/listpublish.php?q_mm=het+huis+van+mijn+grootmoeder

Interactieve verhalen

<http://www.valeriemates.com/storiesites.html>

Op deze website kunnen lezers samen een verhaal schrijven. Ook staat er veel informatie over diverse (internationale) initiatieven op dit terrein. De Nederlandse links waren echter verouderd.

Lombox

<http://www.lombox.nl/index.html>

Wijkwebsite van Lombok (Utrecht) met o.a. nieuws, geschiedenis, bewonersverhalen en geluiden.

Zie ook: Een buurt vol verhalen – buurtreminiscentieproject

(NIZW: <http://www.nizw.nl/smartsite.htm?id=1427>)

Multimedia-archief 'Verhalen van Vroeger':

www.verhalenvanvroeger.nl

Verhalen van Vroeger is een multimedia-archief waarbij herinneringen van ouderen het uitgangspunt vormen en de praktijk van het verhalen vertellen centraal staat. Verhalen van Vroeger is een initiatief van de Stichting Tijdgeest (www.tijdgeest.nl)

Personal narratives

<http://www.mov.vic.gov.au/hearhervoice/>

A website based on personal narratives. This is an educational website of the Museum Victoria, Australia, developed in 1998, aimed at high school students.

Hear Her Voice presents the stories of women in the migration process.

Schooltv - vertellen

<http://www.schooltv.nl/vertellen/index.jsp>

Van Teleac/NOT: Uitnodiging aan leerlingen "Vertel je verhaal maar /stuur je verhaal in..." en een handleiding voor leerkrachten.

Sociaal Verhaal

<http://www.sociaalverhaal.nl>

Een website met verhalen van ouderen, jongeren drop-outs etc verzameld en opgetekend door studenten Social Work in het kader van onderwijs of onderzoek.

Stories of remarkable female filmmakers

<http://www.reelwomen.com>

De Reel Women Productions beschrijven op hun website onder meer "The stories of remarkable female filmmakers". (meer geschreven als een biografie).

Telling stories – Holocaust-survivors, WWII-soldiers, Japanese internees

<http://www.tellingstories.org/index.html>

Een oral history archief project van de Urban School of San Francisco over de holocaust en de WO2 bevrijders: "read, watch and listen to interviews conducted by high school students".

Tim Sheppard's Storytelling Resources for Storytellers

www.timsheppard.co.uk/story/

Comprehensive collections, for storytellers, of articles, links, and information on the oral tradition and the art of storytelling, van warm-ups tot college courses.

Verhalen rondom de stad Brugge

<http://www.verhalenbankbrugge.be/>

Het project "Verhalenbank Brugge" is een initiatief van de Erfgoedcel Brugge en het Stadsarchief Brugge. De Digitale Verhalenbank bevat tal van geluidsopnames met Bruggelingen die boeiende verhalen vertellen over Brugge.

Verhalen uit Strijp

http://www.nieuwstoen.nl/video/index_video.html

Oude verhalen uit de Eindhovense wijk Strijp zijn in de vorm van digitale videofilmjes vastgelegd op deze website.

Verhalen vertellen rondom je roots

<http://www.marccouwenbergh.nl/index.html>

Creative Text and Images (CTI) van Marc Couwenberg is een bureau voor journalistieke producties.

In de rubriek portretten staan verhalen onder het motto: verhalen vertellen rondom je roots

(<http://www.marccouwenbergh.nl/portretten/portretten.htm>)

Volksverhalen en sprookjes

<http://www.darsie.net/talesofwonder/>

Een archief R.F. Darsie vol met volksverhalen en sprookjes van over de hele wereld, je kunt proeven aan de rijke vertelkunst uit vele delen van de wereld. (Engelstalig)

Waarden & Normen

<http://www.waarden.org/werkpl/lesmat/links/>

De website Waarden & Normen van de Lerarenopleidingen basisonderwijs wordt verzorgd door een docent van Windesheim. In de 'onderwijswerkplaats' wordt het werken met verhalen als lesmateriaal in de onderwijspraktijk rondom waarden en normen beschreven. Er staan voorbeeldverhalen en links naar andere interessante bronnen.

5.2 Werken met verhalen

Cliëntenportretten

<http://www.portretsocialwork.hu.nl>

Kennismaken met de klant. Een onderwijsmodule van de deeltijdopleiding Social Work aan de Hogeschool van Utrecht. In de module 'Kennismaken met de klant' hebben studenten in kleine werkgroepen cliëntenportretten opgesteld van elk ongeveer 30 PowerPoint dia's. De portretten zijn gebaseerd op werkelijk bestaande personen en situaties, maar anoniem verwerkt.

Bovendien is er bij elk cliëntenportret een gegevensbestand gemaakt met vakliteratuur, internetsites, adressen, enz.

De cliëntenportretten kunnen dienen als onderzoeksmateriaal, als bron voor het opstellen van een casus, maar uiteraard in de eerste plaats om kennis te maken met mogelijke cliënten of deelnemers uit het werkveld.

Cut-n-Paste

www.cut-n-paste.nl

Sinds mei 2000 werken Nathalie Faber en Carolien Euser samen onder de naam Cut-n-Paste. In opdracht of op eigen initiatief ontwikkelen en regisseren zij crossmediaprojecten, variërend van televisie, radio tot installaties op locatie.

Terugkerend thema is de communicatie van mensen binnen de digitale (mobiele) netwerksamenleving. Hoe worden relaties beïnvloed, versterkt of gefrustreerd door nieuwe communicatiemogelijkheden? Vanuit deze inhoudelijke vragen vloeit voort welk medium – of welke mix aan media- het meest geschikt is. Op de website is meer informatie te vinden over projecten en partners. In veel crossmediaprojecten van Cut-n-paste spelen verhalen een belangrijke rol.

Digital storytelling

http://www.dstory.com/dsf_05/

The Center for Digital Storytelling is a California-based non-profit 501(c)3 arts organization rooted in the art of personal storytelling. We assist young people and adults in using the tools of digital media to craft, record, share, and value the stories of individuals and communities, in ways that improve all our lives.

Via de linkspagina die hier volgt kun je direct naar veel digital storytelling materiaal:

http://www.dstory.com/dsf_05/links.html

DISK - Arbeidspastoraat

<http://www.disk-arbeidspastoraat.nl/obartikel19.htm>

De kracht van verhalen, poging tot definiëren van het begrip "verhaal". Arbeidspastores werken met verhalen. Er zijn verschillende soorten verhalen, die om verschillende redenen verteld kunnen worden. Een verhaal kan iemand helpen om gebeurtenissen uit zijn leven te verklaren, of om meer inzicht te krijgen in zijn eigen identiteit. Dit artikel geeft een aanzet tot het definiëren van het begrip 'verhaal' en beschrijft het werk van de arbeidspastores in narratieve termen.

Een buurt vol verhalen - buurtreminiscentieproject

<http://www.nizw.nl/smartsite.htm?id=1427>

Het buurtreminiscentieproject 'Een buurt vol verhalen' in de wijk Lombok (Utrecht) was een pilotproject van het NIZW, gericht op integratie van generaties en culturen door buurtreminiscentie. Oudere Nederlandse, Marokkaanse en Turkse wijkbewoners vertellen aan elkaar en andere buurtbewoners over vroeger. De NIZW heeft er een videoband over; Christine Merckens heeft het project beschreven in 'Een buurt vol verhalen':

Mercken, Christina (2002a). *Een buurt vol verhalen. Integratie van generaties en culturen door buurtreminiscentie*. Utrecht: NIZW, en bijbehorende videodocumentaire (2002): *Een buurt vol verhalen*. Utrecht NPS/ NIZW.

Identiteitsvorming en Internet

<http://www.maroc.nl>, <http://www.maghreb.nl>, <http://www.yasmina.nl>, <http://lokum.nl>, <http://www.joods.nl>

Cultuur speelt een belangrijke rol bij de identiteitsvorming. Internet speelt daarbij een steeds grotere rol. Het gebruik van Internet onder (allochtone) jongeren neemt snel toe. Internet biedt jongeren de mogelijkheid hun sociale identiteit meer naar eigen inzicht in te vullen.

Kleine Verhalen

<http://www.kleineverhalen.hu.nl>

Deze website hoort bij het boek *Kleine verhalen – Narrativiteit met multimedia in sociale beroepen, geschreven* door Kees J.M. van Haaster en uitgegeven door Coutinho in Bussum. De website ondersteunt studenten en professionals in sociale beroepen bij het werken met het boek en de narratieve benadering in studie en beroepspraktijk. De links leiden verder naar voorbeelden van digitale vertellingen, hulpmiddelen voor het werken met digital storytelling, oefenmateriaal en handige websites voor narrativiteit en digital storytelling.

Knowledge Socialization Project

<http://www.research.ibm.com/knowsoc/index.html>

This project explores ways in which the strength of storytelling can be used to enable informal knowledge transfer.

Deze site IBM Research bevat een inventarisatie van allerlei toepassingsgebieden van storytelling: verhalen vertellen in management, kennismanagement, plannen, opleiden, marketing etc. Veel links, voorbeelden, bibliografie.

Luisteren naar verhalen – 12Accede!

<http://www.12accede.nl/luisteren.html>

Een website over christelijke counseling van André H. Roosma, pastoraal counselor, trainer en onderzoeker. Hij publiceert een grote hoeveelheid materiaal op het web, o.a. over de narratieve benadering.

Mapping Memories - Geheugentraining

<http://www.age-exchange.org.uk>

Age Exchange (UK) aims to improve the quality of life for older people by emphasising the value of their memories to old and young, through pioneering artistic, educational, and welfare activities.

Age Exchange is also the coordinator of the European Reminiscence Network.

A new publication from Age Exchange "Mapping Memories" Mapping Memories: Reminiscence with ethnic minority elders features the lives of 24 elders who originate from the Caribbean, Africa, India and China.

Multimediaproject 'De verhalentafel',

www.verhalentafel.nl

In het project De Verhalentafel onderzoekt Waag Society (Amsterdam) aan welke voorwaarden een interface moet voldoen om een hoogwaardige, interactieve ervaringsomgeving te ontwikkelen voor ouderen die in een tehuis verblijven. Daarbij staat centraal dat ouderen zelf producent zijn.

De Verhalentafel is samen met ouderen ontwikkeld. Zij hebben aan de tafel een ruime keuze uit korte beeld- en geluidsfragmenten. De fragmenten roepen herinneringen op, die weer leiden tot interessante gespreksstof. Deze gesprekken worden rond te tafel gevoerd, soms onder begeleiding.

Meer informatie: <http://www.waag.org/waagsite/>, zoeken op 'verhalentafel'.

Multimediaprogramma 'Ik herinner mij'

www.ikherinnermij.nl

Beschrijving van het programma 'Ik herinner mij', dat het resultaat is van een experimenteel multimediaproject voor dementerende ouderen. 'Ik herinner mij' is een multimedia programma dat activiteitenbegeleiders en andere hulpverleners kunnen gebruiken bij de begeleiding van dementerende ouderen.

Er zijn naast de website een boek en een CD-rom beschikbaar: Kluis, Eric de & Aart Verschuur (2002). *Ik herinner mij. Multimedia als hulpmiddel bij de communicatie met dementerende ouderen*. NIZW Utrecht, bijbehorend: CD-ROM (2002) 'Ik herinner mij. Een hulpmiddel bij de communicatie met dementerende ouderen', NIZW Utrecht.

Multimediaproject ©omma / Jong & Oud in Beeld

www.sqm.nl/binaries/sqm/bulk/onderzoek/2002/8/42523.pdf

©OMMA staat voor © Ons Multi Media Archief, en is de Nederlandse versie van een oorspronkelijk Engels initiatief. ©OMMA is een uniek multimedia project dat verbanden legt tussen cultuurgeschiedenis en nieuwe informatie- en communicatietechnologie, tussen 'oral history' en multimedia. Persoonlijke herinneringen van ouderen, aangevuld met oude foto's, maar ook kleine voorwerpen en documenten of filmmateriaal worden met behulp van multimedia thematisch gearchiveerd en toegankelijk gemaakt op cd-rom of Internet.

©omma is een multimediaproject voor ouderen. Onderdeel ervan vormt Jong & Oud in Beeld: kleinkinderen vertellen over hun grootouders en omgekeerd.

Narrative coaching / Op verhaal komen – Jan Swagerman

www.euronet.nl/users/smd_jswa/ (veranderd binnenkort in: www.primusadsl.nl/~janswagerman)

Uitgave van Jan Swagerman (narrative coaching): Op Verhaal komen, een nieuwsbrief, en een website. Te downloaden artikel: Narratieve Coaching van Jan Swagerman

Narrative, moral identity and historical consciousness

<http://www.swarthmore.edu/SocSci/kgergen1/web/page.phtml?id=manu3&st=manuscripts&hf=1>

Een theoretische verhandeling over: Narrative, moral identity and historical consciousness: a social constructionist account.

Oral history project Deep Wounds

www.narrativeapproaches.com

Deze website over narratieve benaderingen met therapeutische doeleinden bevat onder meer een beschrijving van het project Deep Wounds

Deep Wounds is an oral history project designed to gather stories from teens that have been involved with mental health, social service and/or juvenile justice systems. Discussions about youth services are usually presented from the perspective of adults-parents, counselors, judges, teachers and related professionals-involved in youth serving systems.

The Deep Wounds project specifically seeks the stories of youth marginalized not only by age but also by race, ethnicity, social class and sexual orientation. Through audio and videotaped

interviews, these stories are offered to adults responsible for program and policy development so that services can be offered in a manner that heals rather than harms already vulnerable youth.

Remiscentie

<http://www.remiscentie.nl/>

De website van Pollo Hamburger (remiscentie-therapeut) is een platform voor aankondigingen, verslagen en meningen op het gebied van remiscentie. Remiscentie is een methode om herinneringen op te halen en te presenteren en was oorspronkelijk gericht op 'ouderen in het algemeen' en niet specifiek op 'ouderen met dementie.' Remiscentiewerk richt zich op 'verwerkte' herinneringen en niet op onverwerkte of slecht verwerkte traumatische herinneringen en gaat niet op zoek naar herinneringen waar de deelnemer liever niet over praat. Remiscentie gaat verder over alle herinneringen waar de deelnemers wél graag over praten.

Zie voor projecten: www.remiscentie.nl/projecten.html.

Stichting Tijdgeest

<http://www.tijdgeest.nl/>

Stichting Tijdgeest (Amsterdam) wil de geschiedenis van huidige en voorbije generaties tot leven brengen aan de hand van persoonlijke herinneringen. Centraal daarbij staat remiscentie, een methode om doelbewust en gericht herinneringen op te halen. We verzamelen verhalen, foto's, filmfragmenten, documenten en voorwerpen en gebruiken deze om ouderen te stimuleren over vroeger te vertellen. Initiatiefnemer voor multimedia archief "Verhalen van vroeger" (www.verhalenvanvroeger.nl)..

The Society for Storytelling

www.sfs.org.uk

The Society for Storytelling (Reading, Groot Brittannie): The **Sfs** is an open organisation which welcomes anyone with an interest in oral storytelling, whether teller, listener, beginner or professional. There are subgroups to cater for specialist interests such as storytelling in Education or Therapy. Since June 1993 we have been active in bringing like minded people together to enjoy, discuss and practice the art of storytelling.

Vertelproject Verhalenderwijs

<http://www.pluspuntrotterdam.nl/> (zie onder Projecten/ Verhalenderwijs)

Verhalenderwijs is een project van Stichting Pluspunt, het stedelijk ondersteuningsinstituut van ouderen en ouderenorganisaties in Rotterdam, en COS Rijnmond & Midden-Holland. De vertellers van Verhalenderwijs zijn 55-plussers met verschillende culturele achtergronden. Uitgangspunt is dat ouderen in alle culturen een belangrijke functie hebben in de overdracht van verhalen en tradities. Met hun verhalen kunnen ze verschillen overbruggen tussen generaties en tussen culturen. Sinds de start van het project in 1999 vertelden ze hun verhalen vele malen bij ouderenorganisaties, in zorgcentra, bibliotheken en op scholen en festivals. Op de website van Pluspunt zijn allerlei voorbeelden te vinden.

Werken met levensverhalen in de bejaardenzorg

<http://www.bejaardenzorg-ght.be/files/popups/2.html>

Terugblikken en ordenen hangen nauw samen met het verwerken en afronden van voorbije gebeurtenissen. Het wil ook zeggen dat de bewoner kan gaan zoeken naar aanwijzingen om het leven zinvol verder te zetten. Wanneer de bejaarde "zicht" krijgt op de eigen levensloop wordt het voor deze gemakkelijker het leven te accepteren en wordt men in zijn identiteit bevestigd. Men is steeds — hoe oud men ook mag wezen — schrijvende aan zijn levensverhaal.

Om deze reden wordt in onze huizen regelmatig gewerkt met "Levensverhalen" onder het motto: "Iedereen heeft een verhaal te vertellen... als iemand tenminste zou willen luisteren, als iemand er tenminste naar zou willen vragen!" Het programma omvat 10 samenkomsten waar gewerkt werd rond de "Levensverhalen" van onze bewoners. Tijdens de samenkomsten wordt vooral gewerkt rond de levensloop: hoe vulden de bewoner hun dag? Wat weten de bewoners nog over hun schooltijd, over de schooljaren?

Via prenten, zelfgeschreven tekst of foto van toen wordt geprobeerd om herinneringen op te halen en ze ook mee te delen aan anderen, ... elk zijn eigen levensverhaal. Met het levensloopspel wordt, heel intensief en met veel gevoel voor de werkelijkheid zoals het vroeger was, van gedachten gewisseld.

5.3 Handleidingen, methoden en onderwijsprojecten

Cut-n-paste project Docschool

www.docschool.nl

Docschool is het platform voor documentaire-educatie van IDFA (International Documentary Filmfestival Amsterdam) voor docenten van het Primair Onderwijs (groep 6,7,8) en het gehele Voortgezet Onderwijs. Maar vooral ook voor leerlingen van de Basisvorming (onderbouw) en het hele VMBO (TL). De website is het nieuwste onderdeel en tegelijk de portal van het uitgebreide scholierenprogramma van IDFA.

Met Docschool introduceert IDFA een online leeromgeving, waar leerlingen op een aantrekkelijke manier meer inzicht krijgen in en aan de slag gaan met documentaires. Er zijn interviews met regisseurs of hoofdpersonen van bepaalde documentaires met achtergrondinformatie over het maakproces en het onderwerp van de films en natuurlijk filmfragmenten. Leerlingen kunnen via hun ingang op de site allerlei informatie vinden over documentaires op het plein.

Handbook for storytellers

<http://falcon.jmu.edu/~ramseyil/storyhandbook.htm>

Een on-line handboek van de JamesMadison University (Harrisonburg, USA) over verhalen vertellen met informatie over hoe te beginnen, hoe verhalen te vinden en aanwijzingen voor het vertellen zelf.

Handleiding voor oral history

http://www.bbc.co.uk/history/trail/htd_history/oral/recording_oral_hist_01.shtml

Een zogenaamde "How to guide" van de BBC over oral history. Het verschil tussen geschiedenis en "oral history" komt aan de orde en stap voor stap wordt beschreven wat je moet doen als je een oral history project wil opzetten, van planning tot interviewing en afronding.

Herinneringen verzamelen en publiceren

<http://www.myrecollection.com/>

Een Engelstalige site voor het verzamelen en publiceren van herinneringen van grote en kleine gebeurtenissen. Het doel is: "to entertain, to preserve and make available bits of information for present and future generations that may never show up in "official" documents or make it to formal histories."

Het verhalenbedrijf

<http://www.vertellen.nl>

Het Verhalenbedrijf van [Marco Holmer](#) vertelt op de eerste plaats verhalen. Daarnaast geeft hij cursussen in verhalen vertellen, voorlezen en presentatie, en initieert vertelprojecten en -

activiteiten. Dit met de bedoeling om het vertellen van verhalen weer een prominente plaats te geven in onze cultuur.

Imagine IC

<http://www.imagineic.nl/>

Imagine IC is een jonge instelling die de identiteit en cultuur van migranten in Nederland verbeeldt. Imagine IC prikkelt migranten om hun persoonlijke verhaal in beeld te brengen en aan een breed publiek te presenteren.

Door gebruik te maken van oral history en ICT verzamelt Imagine IC verhalen over migratiegeschiedenis en eigentijdse culturele diversiteit. Op deze manier presenteren migranten een eigen visie op hun leven in Nederland.

Voor jongeren organiseert Imagine IC bijvoorbeeld digitale video- en foto-workshops waarin zij hun eigen beeldproducties maken. Senioren werken bij Imagine IC aan digitale programma's om hun verhaal vast te leggen.

Naast het verzamelen van nieuwe beeldproducties wil Imagine IC archiefmateriaal over migratiegeschiedenis en culturele diversiteit toegankelijk maken. In de Nederlandse archieven ligt veel, nog nauwelijks bekend film- en fotomateriaal. Imagine IC vraagt beeldspecialisten dit materiaal op te zoeken, te beschrijven en in een databestand op te nemen.

Onder 'agenda' en 'projecten' kunt u uitgebreide beschrijvingen vinden van de projecten.

Lezers schrijven het boek

<http://people.zeelandnet.nl/hboogert/artikel/organboek.htm>

Onlangs is er een aantal boeken verschenen dat door de auteur en de lezers is geschreven.

Voordat het manuscript naar de drukker werd gebracht heeft een team van honderden lezers de bewuste boeken geredigeerd en van aanvullingen voorzien. De auteurs hebben hier bewust voor gekozen, omdat 'twee' meer weten dan 'een'. Ze deden dit door het hele boek op voorhand op het web te plaatsen!

Narrative Interviewing / Research Based Implementation – John Goedee

<http://www.geocities.com/johngoedee/>

Verhalen spelen een belangrijke rol in het organiserenproces en dragen bij tot het produceren van meervoudige werkelijkheden. Verhalen werpen hun licht op de manier waarop de stakeholders hun realiteit construeren. Organiseren betekent ook het onderzoeken hoe een verhalende benadering (interventie) kan bijdragen tot een wijze van organiseren die zowel ruimte geeft aan rationele als emotionele dimensies van organiseren. Een verhalende manier van interviewen gecombineerd met een waarderende manier van vragen stellen, geeft tevens ruimte aan onuitgesproken meningen van stakeholders. Daarnaast vereist een verhalende manier van interveniëren de nodige vaardigheden van het management, namelijk het kunnen managen van meervoudigheid in plaats van eenduidigheid.

Onder meer bevat de site een verwijzing naar: [Narrative Interviewing](#) een hoofdstuk uit het boek "Qualitative Researching with text, image and sound" van Sandra Jovchelovitch and Martin W. Bauer. Het behandelt het gebruik van narratives in sociaal onderzoek. Het bespreekt tevens elementen van Narrative theory en introduceert het narrative interview als een specifieke techniek van dataverzameling. Zie: <http://www.geocities.com/johngoedee/narrative.pdf>.

Oral history leergang voor scholen

www.tellmeyourstories.org

Tell me your stories: Een Oral History leergang voor scholen van de Living Legacies Historical Foundation (California, USA).

Oral history - On-line handbook

<http://pwnhc.learnnet.nt.ca/research/otm/otrman.htm>

On-line handboek van het Prince of Wales Northern Heritage Centre (Yellowknife, Canada) over het opzetten van 'oral traditions research'. Je vindt er een stappenplan met uitleg hoe je zo'n onderzoeksproject aanpakt, van copyright tot ethische kwesties, van handige formulieren tot interviewtips.

Storyarts Online

<http://www.storyarts.org>

Lesplannen, artikelen en ideeën voor het onderwijs. Maandelijkse elektronische nieuwsbrief Musing.

Storytelling in the Classroom

<http://www.storyarts.org/classroom/roots/family.html>

Handige tips voor interviewvragen om een familieverhaal te verzamelen, met voorbeeldvragen. (Engelstalig).

Theaterbureau Het Verteltheater

www.verteltheater.nl

Organiseert educatieve projecten, o.a. in het kader van de verlengde schooldag in het VMBO. Een aantal voorstellingen horen bij het educatief project. Verbeelden: vertellen, schrijven, lezen.

The Center for Digital Storytelling

<http://www.storycenter.org>

Het Centrum begeleidt internetters bij het digitaal vertellen met o.a. een kookboek, software adviezen, projecten en links naar digitale vertelplaatsen.

The International Storytelling Center

www.storytellingfoundation.net

The International Storytelling Center (Jonesborough, Tennessee, USA) —to further infuse storytelling into the mainstream of our society—is building on our 30-year history to promote the power of storytelling and its creative applications to build a better world.

Waarden & Normen

<http://www.waarden.org/werkpl/lesmat/links/>

De website Waarden & Normen van de Lerarenopleidingen basisonderwijs wordt verzorgd door een docent van Windesheim. In de 'onderwijswerkplaats' wordt het werken met verhalen als lesmateriaal in de onderwijspraktijk rondom waarden en normen beschreven. Er staan voorbeeldverhalen en links naar andere interessante bronnen.

5.4 Overige informatie en bronnen op internet

Beeldbank Gemeentearchief Amsterdam

<http://gemeentearchief.amsterdam.nl/archieven/beeldbank/>

In de Beeldbank van het Gemeentearchief Amsterdam zijn op dit moment ongeveer 50.000 foto's en 20.000 bouwtekeningen opgenomen. In de Beeldbank kun je persoonlijke selecties van afbeeldingen opslaan en beheren in een mappenstructuur. Je kunt ook foto's bestellen en downloaden. Het gemeentearchief verzamelt samen met Het Parool verhalen uit allerlei wijken in Amsterdam. Bewoners worden uitgenodigd om mee te werken (zie de website, zoek op 'Parool'). In de winkel van het archief zijn boeken en video's van wijken in Amsterdam te vinden, met als titels 'Herinneringen aan de Pijp', 'Herinneringen aan Oost', enz. (zie de website, zoek op 'verhalen').

Big Noise

<http://www.bignoisefilms.com/>

Independent media. Big Noise is a not-for-profit, all-volunteer collective of media-makers around the world, dedicated to circulating beautiful, passionate, revolutionary images. The Big Noise team has remastered This Is What Democracy Looks Like and Zapatista for release on DVD. Both discs include hours of unreleased content, extra interviews and bonus video, along with activist resources, teachers guides and multi-lingual subtitled versions.

De stichting Vertellen

www.vertellen.com

Website van de Stichting Vertellen met aankondigingen van cursussen, workshops, met een boekenlijst en andere wetenswaardigheden.

Narratief onderzoek

<http://listserv.uel.ac.uk/pipermail/centrefornarrativeresearch/Week-of-Mon-20050307/000298.html>

Dit is de listserver van het Centre for narrative research. Deze site bevat bijvoorbeeld informatie over de aankondiging van: Narrating Memory: Social Science History Conference 3/06 Amsterdam, met namen en e-mail adressen van het Comité van aanbeveling (o.a. Selma Leydesdorf).

Nationale verteldagen

<http://www.nationaleverteldagen.nl/>

De nationale verteldagen vonden en vinden steeds plaats begin juni, maar de website bestrijkt meer, bevat interessante artikeltjes over vertellen.

Oral history

<http://www.oralhistory.org.uk>

Website van de Britse Oral History Society met links naar vele "oral history" websites, vooral in Engelstalige landen.

Submarine

www.submarine.nl

Submarine is a production company specialized in innovative and creative content for broadcast, video, DVD, online and other platforms. The company works with an extensive international network of the most innovative and creative storytellers using new digital technologies to produce documentaries, games and interactive projects.

Hier zijn voorbeelden van Nederlandse crossmedia-projecten te vinden.

Tim Sheppard's Storytelling Resources for Storytellers

www.timsheppard.co.uk/story/

Comprehensive collections, for storytellers, of articles, links, and information on the oral tradition and the art of storytelling, van warm-ups tot college courses.

Verhalen – startpagina's

www.verhalen.pagina.nl en www.verhalen.startkabel.nl

Twee bonte en zeer brede verzamelingen aan links op het gebied van verhalen.

Website 'Geheugen van Nederland':

www.geheugenvannederland.nl

Het verleden digitaal. Het Geheugen van Nederland is een grote digitale verzameling van illustraties, foto's, teksten, films en audiofragmenten, afkomstig uit de vaak verborgen collecties van tal van Nederlandse culturele instellingen.

5.5 Literatuur over verhalen

Storytelling: process and practice

Norma J. Livo, Sandra A. Rietz , Libraries Unlimited, 1986, ISBN 0-87287-443-5

Storytelling, de kracht van verhalen in communicatie

Ron van der Jagt, Guido Rijnja , Kluwer, 2004, ISBN 90-13-01466-6

Vertellen werkt: mogelijkheden van storytelling in organisaties

Petra Baars, Jolande Bijl, Annemijn de van der Schueren

Genezende vertelkunst

Richard Stone, Ans K.de Vries

The world of storytelling

Anne Pellowski, Bowker, 1977, ISBN 0-8352-1024-3

Veelzijdige, goed gedocumenteerde studie over internationale aspecten van het vertellen in verleden en heden. Bevat gegevens over vertellers, vertelwijze van volksverhalen en religieuze verhalen en plaatsen waar verteld werd en wordt

Storyteller, storyteacher - discovering the power of storytelling for teaching and living

Marni Gillard , Stenhouse, 1996, ISBN 1-57110-014-8

The power of myth

Joseph Campbell, Betty Sue Flowers, Bill Moyers , Doubleday, 1988, ISBN 0-385-24773-7, 0-385-24774-5

De vlucht van de wilde gans

Joseph Campbell, Tonja Kivits , De Haan, 1992, ISBN 90-269-6275-4

Uiteenzetting van de psychologische, pedagogische, filosofische en religieuze betekenis en functie van mythen en sprookjes.

Met lit. opg. reg. - Vert. van: The flight of the wild gander. - Londen : Harper Perennial, 1990

De held met de duizend gezichten

Joseph Campbell, Aris J. van Braam, Contact, 1990, ISBN 90-254-6828-4

Inleidend overzicht van mythen uit de hele wereld als hulpmiddelen tot zelfinzicht.

Met lit. opg., reg. - Vert. van: A hero with a thousand faces. - 2nd ed., 3rd print. - Princeton : Princeton University Press, 1973. - (Bollingen series . - 17). - Oorspr. uitg.: 1949

Wat mythen ons vertellen - Joseph Campbell in gesprek met Michael Toms

Joseph Campbell, Manda Plettenburg, Michael Toms, Mirananda, 1991, ISBN 90-6271-813-2

Gesprekken met de kenner van mythen en mythologie (1903-1987) en zijn visie op moderne cultuur en christendom.

De mensen en de woorden - geschiedenis op basis van verhalen

Selma Leydesdorff, Meulenhoff, 2004, ISBN 90-290-7476-0

Inleiding op de onderzoekspraktijk van oral history en de resultaten voor geschiedkundigen van het bestuderen van mondelinge verhalen van individuele mensen.

Luisteren in je leunstoel *Handboek voorlezen aan ouderen*

J. Franssen, Bohn Stafleu, 2004, ISBN: 9031341347

Luisteren in je leunstoel gaat over voorlezen voor ouderen. Ontspanning, plezier beleven aan een verhaal, genieten van de sfeer, contact van ouderen met medebewoners, familieleden en verzorgenden, daar gaat het om.

Voorlezen kan een middel zijn om met elkaar in gesprek te komen en het kan helpen het dagelijks omgaan met ouderen vorm te geven en het isolement van ouderen te doorbreken. In zorgcentra kan het voorlezen, opgenomen in het beleid, een bijdrage leveren aan het verbeteren van de kwaliteit van de zorg: het eigen (levens)verhaal van de bewoner krijgt een centrale plaats in het zorgplan.

In dit boek zijn alle aspecten van het voorlezen voor ouderen onderzocht en in kaart gebracht. Het voorlezen zelf wordt uitvoerig beschreven. De organisatie van voorlezen als activiteit wordt stap voor stap toegelicht en een veelheid aan voorleesteksten en literatuurverwijzingen is opgenomen. Daarmee is het boek een schatkist en naslagwerk voor zowel voorlezers, activiteitenbegeleiders, creatief therapeuten, bibliothecarissen, als voor alle anderen die geïnteresseerd zijn in voorlezen aan ouderen. Het is een praktisch handboek voor iedereen die het voorlezen van verhalen en gedichten kan zien als een waardevolle bijdrage aan de kwaliteit van leven van vele ouderen.

A narrative approach to health psychology: background and potential

Murray, M. (1997). *Journal of Health Psychology*, 2, 9-20.

Lombok wereldwijd; verhalen van bewoners uit een multiculturele buurt"

Jos Bours, Dianne van Erning en Jan van Sas.

Een boek dat is verschenen ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de Utrechtse wijk Lombok. Het boek staat vol met fragmenten uit interviews met wijkbewoners, losjes op thema gerangschikt. In combinatie met de foto's uit de albums van de geïnterviewden, geven de verhalen een mooi beeld van de naoorlogse veranderingen in een oude wijk. De interviews vormden tevens de basis voor het toneelstuk *Mijn bitterzoet Lombok*, van wijktheatergroep Stut.

Uitgeverij Buono, ISBN: 9076498024.

Transnational Families: Memories and Narratives

Mary Chamberlain and Selma Leydesdorff · *Oxford Brookes University, Oxford, UK University of Amsterdam, The Netherlands*

Abstract

This introduction to a special issue of the journal explores not only the role of memory and narratives in understanding gender and transnational families, but suggests how such families use and understand their memories to construct coherent narratives of the self and kin. In common with renewed thinking about the multifaceted nature of migration, the complexities of the process, and the continuing dialogue that migration establishes between the old and the new, the past and the present, those who engage with oral history/life story methods are increasingly aware that such data provide a 'value added' to rich empirical detail. These methods reveal the use of memory and its role in the continuing emotional adjustments in which most transnational experience is embroiled. They show how the multi-layering of memory, language and narratives are indicators of the ways in which culture shapes recall and recounting. Families themselves become sites of belonging, part of the imaginary unity through which a transnational family may seek its identity. Equally, oral histories can tease out ways in which gender differences impact on, or are impacted by, transnational lives. The introduction situates the subsequent articles within a brief overview of oral history and migration.

An Anatomy of Narrative Curricula,

Carola Conle , (2003).

Out of Despair:

Reconceptualizing Teaching Through Narrative Practice in Lyons, N. & Kubler LaBoskey, V.(Eds) *Narrative Inquiry in Practice, Advancing the Knowledge of Teaching*.
Akin, R. (2002) New York, Teachers' College Press.

Using Narrative Teaching Portfolios for Self-Study

Anderson-Patton, V. & Bass, E. (2002) in Lyons, N. & Kubler LaBoskey, V.(Eds) *Narrative Inquiry in Practice, Advancing the Knowledge of Teaching*. New York, Teachers' College Press.

Stories as a Way of Learning both Practical and Reflective Orientations

LaBosky, VK (2002) in Lyons, N. & Kubler LaBoskey, V.(Eds) *Narrative Inquiry in Practice, Advancing the Knowledge of Teaching*. New York, Teachers' College Press.
Shacklock, Geoff & Thorp, Laurie (2005) Life history and narrative approaches. In Bridget Somekh & Cathy Lewin (Eds.) *Research Methods in the Social Sciences* (pp. 156-163). London: Sage

Getting personal: writing-stories

Richardson, Laurel (2001). *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 14(1), 33-38.

5.6 Videomateriaal

Storytelling Selma Blair en Todd Solondz

Twee verhalen over een studente in een literatuurklas en over een mislukte regisseur die een portret wil maken over de angsten en ambities van een puber
Videoversie van de gelijknamige film. - Verenigde Staten : Good Machine International, cop. 2001. - Engels gesproken, Nederlands ondertiteld, Speelfilm, Paradiso Home Entertainment, 2003, 1 dvd-video (ca. 84 min.)

Deze Implementatiewijzer Sociaal Verhaal is een handreiking voor docenten en opleidingen die narrativiteit als onderwerp willen integreren in het onderwijsprogramma.

